

Комареус Т.В.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
за спеціальністю 052 «Політологія»
Науковий керівник: **Войтюк О.С.,**
доктор філософії з історії та археології, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту,
Державний університет «Житомирська політехніка»

РОЛЬ КІБЕРПРОПАГАНДИ У ГІБРИДНИХ ВІЙНАХ І ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ

Кіберпростір у ХХІ столітті став важливим виміром міжнародної безпеки, у якому з'являються та розгортаються нові форми міждержавної взаємодії, в тому числі й протиборства. Кіберпропаганда в цьому середовищі – один з найбільш поширених та впливових інструментів. Ця тема стає дедалі актуальнішою, оскільки її значення зросло в умовах гібридних війн, а цифрова пропаганда дедалі частіше використовується задля геополітичного впливу, який здатний змінювати думку громадян, політичні рішення, дипломатичні позиції держав та дестабілізувати міжнародну безпеку.

Проблеми цифрової пропаганди, інформаційного впливу та електронної дипломатії досліджували О. Висоцький [1], В. Кириченко [2], О. Свідерська [5] та інші українські науковці. Проте цифрові технології швидко розвиваються, зокрема штучний інтелект та deepfake-інструменти, тому виникає потреба в оновленому аналізі кіберпропаганди та її впливу на міжнародні відносини.

Метою роботи є аналіз кіберпропаганди як інструменту геополітичного впливу та визначити її роль у трансформації міжнародних відносин і дипломатії через дослідження сутності кіберпропаганди, виявлення механізмів її використання у відносинах міжнародних суб'єктів, окреслення ключових ризиків для міжнародної безпеки та аналіз можливих шляхів протидії.

У суспільстві явище пропаганди використовувалось протягом усієї історії людства, та до наших часів воно дійшло як: «систематичні спроби маніпулювання переконаннями, поглядами чи діями інших за допомогою слів, знаків, символів» [6]. З розвитком цифровізації та сучасних технологій змінився спосіб поширення цих маніпулятивних меседжів, тож кіберпропаганда відрізняється від традиційної пропаганди ширшим переліком використовуваних

інструментів, що притаманно і цифровій дипломатії. «Інструментарій електронної дипломатії включає нові медіа, соціальні мережі, блоги та інші медіаінструменти інтернету» [1 с. 53]. Крім того, кіберпростір дозволяє поширювати пропаганду на чітко визначені групи населення завдяки алгоритмам та мікротаргетингу, тобто одночасно розповсюджувати різні меседжі населенню, відповідно до їх віку, статі, політичних поглядів та місця проживання. «Розвиток інформаційного суспільства і поява соціальних мереж, як і свого часу друкарської справи, радіо чи телебачення сприяють тому, що пропагандистська інформація, будучи стратегічно важливим елементом спеціальних психологічних операцій поширюється надзвичайно швидко» [5 с. 61]. Також штучний інтелект забезпечує можливість створювати пропагандистські матеріали, в тому числі – дипфейки (deepfake – «технологія створення нових зображень, аудіозаписів та відео за допомогою алгоритмів машинного навчання з метою дезінформування аудиторії, формування фальшивої реальності» [4]), в автоматичному режимі, що безпосередньо впливає на швидкість поширення, глобальні охоплення і можливість впливати на аудиторію без встановлення прямого джерела.

Міжнародні суб'єкти можуть використовувати кіберпропаганду як деструктивні, так і стратегічні інформаційні кампанії, залежно від їх цілей та обставин. Держави використовують такі ключові механізми інформаційного впливу: формування вигідного наративу на міжнародній арені, перехід комунікацій в цифровий простір, зміни сприйняття громадянами іншої країни певних подій або політичних рішень, вплив через «м'яку силу», контрольоване поширення інформації через міжнародні медіа [2 с. 34-35].

Це все чиниться для послаблення позиції опонента, виправдання країною власних зовнішньополітичних дій та формування позитивного іміджу. У межах міжнародних протистоянь кіберпропаганда здатна впливати на виборчі процеси, міждержавні переговори, стабільність союзницьких відносин та санкційну політику. Особливо помітною стає її роль під час російсько-української війни, де щоденно поширюється ІПСО як на території України, так і на території держав-союзниць.

Поширення кіберпропаганди активізує суттєві ризики для міжнародної безпеки. У першу чергу це загроза для інформаційної стабільності, що проявляється в масовому поширенні дезінформації, підриваючи довіру та поляризуючи суспільство. Цифрова пропаганда ускладнює роботу дипломатичних структур, оскільки створюється викривлене інформаційне поле, що стає проблемою для дипломатів через перешкоджання ефективному діалогу між державами. Крім того, вона стає ескалаційним фактором конфліктів, оскільки створюється підґрунтя для емоційної реакції та радикалізації позицій у міжнародних відносинах.

Один із ключових факторів на шляху до протидії кіберпропаганді – розвиток міжнародного співробітництва у сфері кібербезпеки, що включатиме обмін офіційною інформацією, спільні стандарти реагування та координацію стратегічних комунікацій. Важливим аспектом є медіаграмотність громадян, а особливо публічних посадовців та дипломатів, що забезпечуватиме стійкість суспільства. Значну роль відіграють технологічні кампанії, що забезпечуватимуть прозорість, виявлення та маркування маніпулятивного контенту. «Ефективна протидія пропагандистським наративам вимагає системного підходу, який включає виявлення та деконструкцію маніпулятивних меседжів, розвиток критичного мислення у суспільстві та створення альтернативних позитивних наративів» [3 с. 70].

Отже, кіберпропаганда є одним з ключових інструментів геополітичного впливу, який може змінювати міжнародні відносини та дипломатію. Цифрові технології посилюють ефективність маніпулятивних кампаній, які впливають на громадську думку та стабільність взаємодії між державами. Досліджені ризики підтверджують, що кіберпропаганда несе загрозу для міжнародної безпеки, водночас аналіз шляхів протидії доводить, що синергія заходів є необхідною для посилення інформаційної стійкості.

Список використаних джерел

1. Висоцький О. Ю. Електронна дипломатія як інструмент пропаганди. *Політологічний вісник*. 2018. № 81. С. 51–59. URL: <https://surl.li/nrbmil>.

2. Кириченко В. М., Седляр Ю. О. Механізми інформаційного впливу у контексті дипломатичних відносин. 2024: *Тези XI Всесвітнього конгресу «Авіація в XXI столітті» – «Безпека в авіації та космічні технології»*. 2025. С. 34–36. URL: <https://surl.li/mynsxx>.

3. Крап А. П. Стратегії захисту національної безпеки від інформаційних атак і пропаганди. *Науковий журнал «Політикус»*. 2024. С. 67–72. URL: <https://surl.li/kukztg>.

4. Панчук Д. М. Дипфейк. Велика українська енциклопедія. 2022. URL: <https://surl.li/zeustp>.

5. Свідерська О. І. Цифрова пропаганда та ризики інформаційної безпеки у контексті російсько-української війни. *Науковий журнал «Політикус»*. 2022. № 2. С. 60–65. URL: <https://surl.li/bhtygh>.

6. Троян С. С. Пропаганда. Велика українська енциклопедія. 2023. URL: <https://surl.li/dnumom>.